

proposta didàctica

propostes didàctiques elaborades per Xavier Mínguez

Mor una vida, es trenca un amor

J O A N P L A

www.bromera.com
edicions

bromera

Introducció i notes:
Lluís Messeguer
Maria Àngels Corbaton

ELS NOSTRES AUTORS

bromera

DESCRIPCIÓ

Autor: Joan Pla

EDICIONS BROMERA / ALZIRA

Col·lecció: «Els nostres autors», 12

Format: 130 × 205 mm, 192 pàgines

Enquadernació en rústica. Impressió en blanc i negre

Edat: a partir de 14 anys

Maria i Sergi, dos adolescents procedents d'un entorn rural, veïns des de la infantesa però nascuts en famílies de diferent extracció econòmica, s'enamoren a pesar de les prohibicions familiars i imposicions socials. La seua història d'amor arrela amb el paisatge present al llarg de tot el llibre, fonamentalment a través del trajecte iniciàtic i geogràfic per Galícia durant el viatge de fi de curs. A través d'un relat fluid, caracteritzat per un to intimista i pròxim al públic juvenil, l'autor aborda qüestions tan diverses i rellevants com la vivència del primer amor, la primera experiència sexual o les diferències de classe i les imposicions derivades d'aquestes.

Joan Pla (Artana, 1942) ha publicat nombroses obres de literatura infantil i juvenil, entre les quals destaquem *La màquina infernal* o *L'ordinador màgic*. *Mor una vida es trenca un amor* es concep inicialment com una obra per a adults; és per això que la seua primera publicació va ser en una col·lecció de narrativa no infantil. No obstant això, des del primer moment és rebuda amb entusiasme pel públic juvenil i es converteix en una de les primeres lectures recomanades en la majoria d'instituts.

ACTIVITATS PRÈVIES A LA LECTURA

1. Com a primera aproximació al llibre es pot treballar l'horitzó d'expectatives generat pel títol, les seues possibles interpretacions i la seua interrelació amb l'argument.
2. Amb l'objecte de despertar la curiositat de l'alumnat, es pot proposar un breu recorregut per la història literària des d'una perspectiva temàtica, açò és, centrant-nos en amants desgraciats o famosos. Pot treballar-se a partir de preguntes del tipus: Coneixes altres parelles literàries la història d'amor de les quals haja acabat de forma tràgica a causa de les imposicions i els prejudicis econòmics i socials?

Nota: Aquesta activitat pot reprendre's si volem després de la lectura, proposant a l'alumnat la recerca d'informació sobre alguna d'aquestes parelles, l'obra i l'autor/a que les ha immortalitzades. Posteriorment, pot confeccionar-se una breu presentació o dossier per a exposar a la resta de la classe.

Aquesta proposta pot esbossar-se de manera àmplia, que permeta a l'alumnat investigar sobre les grans obres de la literatura universal a través dels amors desgraciats o eterns de diverses parelles d'amants, com ara Romeu i Julieta, Tristany i Isolda, Don Juan i Donya Inés, Tirant i Carmesina. Si es prefereix pot limitar-se l'àmbit de recerca per a treballar únicament la literatura espanyola o també des de criteris cronològics (parelles literàries del segle xx, del romanticisme, medievals, etc.).

ACTIVITATS DURANT LA LECTURA

1. El llibre ofereix constants descripcions del paisatge, centrades en la transmissió de sensacions al lector i la interrelació amb els sentiments dels protagonistes. No obstant això, les descripcions extenses solen resultar tedioses per als mals lectors. Per a introduir el valor d'aquest gènere textual i valorar els elements capaços de dotar de profunditat i qualitat literària una obra, proposem repartir una sèrie de quartilles amb descripcions.

Cada grup haurà de valorar què aporta la descripció seleccionada al conjunt del llibre i quantificar aquesta apreciació de manera numèrica, justificant-ne la valoració. A continuació, la resta de l'aula intervé per a efectuar la mateixa operació. Finalment, es qüestiona si l'eliminació de la descripció representaria alguna alteració per al lector i es contrasten les opinions.

Com a passatges significatius per al desenvolupament d'aquesta activitat, proposem: cap. 2 (pàg. 43), cap. 5 (pàg. 55).

2. El gènere epistolar apareix en la novel·la a través de les cartes i notes que es dirigeixen Maria i Sergi mentre preparen la fugida en el viatge de fi de curs. Amb l'objecte de treballar les característiques diferencials específiques pròpies d'aquest gènere, pot plantejar-se un concurs de cartes d'amor. Com en tot concurs, l'alumnat podrà optar per l'anonimat (si vol) entregant la carta junt amb una plica amb el nom de l'autor. D'aquesta manera, podran expressar-se lliurement i reflexionar sobre un concepte universal.

Les cartes seran llegides i valorades pel grup classe d'acord amb paràmetres argumentatius, açò és, seran ponderades en grup reduït amb una escala, per exemple, de l'1 al 5, que haurà de ser justificada amb els motius que han determinat la puntuació. Finalment, el grup classe seleccionarà entre les més valorades i debatrà en el cas d'empat, les tres cartes objecte dels guardons del concurs. Si els autors volen, podran identificar-se per a gaudir del premi rebut, però en cap cas serà imposat el reconeixement de l'autoria.

3. La història és narrada alternativament pels dos protagonistes de la història, Maria i Sergi. Aquesta alternança discursiva aproxima el lector a la psicologia interna d'un personatge masculí i un personatge femení, per la qual cosa poden analitzar-se les diferents concepcions i rols atribuïts als dos sexes.
4. Maria rep el consell de la seua amiga Àngels sobre la necessitat de *triar* el seu futur nuvi: «Veges qui et busques [...] Ja estàs feta una dona.» (Pàg. 73.) «Ja el tinc.» (Pàg.74.) Creus que pot triar-se la futura parella? Com? Es fixen els dos sexes en els mateixos atributs? Elabora una llista sobre els aspectes que més valores en el sexe oposat i els que menys. Després contrasta la llista amb la confeccionada pel sexe oposat i comenta les diferències i semblances més cridaneres.
5. Les pautes de comportament socialment acceptades també estableixen diferències significatives entre ambdós sexes. Creus que la societat marca diferències importants entre homes i dones? S'espera el mateix d'un home que d'una dona? La societat elogia els mateixos comportaments en homes i dones? Anoteu per separat xics i xiques les recomanacions rebudes de familiars, professorat i amics, per exemple pel que fa a l'elecció de la futura professió o estudis, la parella, el matrimoni o la convivència, els fills o les relacions sexuals. Després compareu la llista amb l'efectuada per la resta de companys/es. Poseu en comú les conclusions de cada grup i elaboreu una conclusió general del grup classe.

6. Comenta quina concepció de la dona revelen les següents afirmacions i relaciona-la amb el moment històric actual:

«Doncs, no faces cap bogeria. [...] que una xica boja per un home mai no sap on ha d'arribar.» (Pàg. 90.)

«—Digues a aquesta desvergonyida que isca immediatament de ma casa!» (Pàg. 101.)

«Series una imbècil si no te'n sabesses aprofitar. Tu mateixa hauràs de dir-ho als quatre vents. Dos mesos i mig sola amb un xic marca per sempre. Si no te'n saps aprofitar seràs una desgraciada tota la vida, una meuca. Tots et miraran com una bagassa.» (Pàg. 175.)

7. A partir de les activitats anteriors pot reflexionar-se entorn del sexisme lingüístic. Proposem una sessió centrada en els duals aparents: expressions femenines la significació de les quals resulta degradant, mentre que els homònims masculins al·ludeixen a uns altres referents.

En petits grups es defineixen paraules en masculí i en femení, bé mitjançant l'ajuda del diccionari o en el cas de les expressions, a partir dels seus coneixements: mestre-mestra, home públic-dona pública, verdurer-verdurera, home de partit-dona de partit... A continuació han d'afegir tots aquells duals aparents que puguen.

8. Maria i Sergi opten per fugir dels seus progenitors. No obstant això, com a menors es veuen immersos en tota una sèrie de problemes, alguns d'índole econòmica derivats de la independència junt amb uns altres, com la impossibilitat de contraure matrimoni. Es proposarà un treball d'investigació sobre els articles de la Constitució espanyola relatius als menors, a fi d'aproximar l'alumnat a les principals regulacions d'un sistema democràtic per a la seua edat. D'acord amb el temps destinat al desenvolupament d'aquesta activitat, el docent podrà endinsar-se en la comparació amb sistemes autoritaris com, per exemple, les dictadures llatinoamericanes contemporànies, o les diferències amb els països del denominat Tercer Món, amb temes com l'explotació infantil o els matrimonis concertats.

ACTIVITATS POSTERiors A LA LECTURA

1. Tot lector ha de poder descobrir la possibilitat d'identificació i de distanciament amb els personatges d'un llibre, així com l'acceptació o el rebuig del tema que presenta. En aquest sentit, pot desenvolupar-se un col·loqui en què s'invite l'alumnat a establir una comparació entre el que llig i la vida real, sempre amb cura de no endinsar-se en conflictes individuals. Suggerim algunes pautes:

El llibre se situa en una època recent. Creus que reflecteix una situació real? Per què?

La història d'amor de Maria i Sergi està marcada per les diferències econòmiques entre les seues famílies. Creus que en l'actualitat el nivell econòmic en què es naix determina el futur d'una persona? En quin sentit?

Un altre dels condicionants d'aquesta dramàtica història és la pressió social. Creus que en els nostres dies les pressions socials tenen la mateixa importància? En quina mesura poden influir en un/a adolescent? Potser, en l'elecció d'amistats, parella, estudis?

2. Aquesta proposta també pot desenvolupar-se a partir d'una dramatització en què un petit grup d'alumnes representa els papers fonamentals de la història: Maria, Sergi, pares d'ambdós, germans de Maria, senyor Bruno, senyor Xan i senyora Saturnina. La peculiaritat radica en el fet que no han de dir el nom del personatge representat, la resta de l'aula ha d'endevinar-lo per la interpretació efectuada. Prèviament a la representació, els grups realitzaran un breu guió, tractant de respectar les propietats textuals així com el caràcter dels personatges.

Una vegada endevinats els papers, l'alumnat que no estiga interpretant haurà de preguntar a cada un dels personatges aquelles qüestions que més els hagen cridat l'atenció del seu comportament al llarg del text. Els actors hauran de respondre des de la motivació interna del personatge, defenent la causa de les seues accions o assumint-ne la importància.

D'aquesta manera l'alumnat descobrirà les motivacions internes de cada personatge, valorant-ne críticament l'actuació, alhora que s'endinsarà en les intencions últimes de l'autor en escriure el text.

3. El llibre proporciona un excel·lent punt de partida per al tractament de la primera relació sexual, la violació, els principals mètodes anticonceptius, les conseqüències d'un embaràs en una adolescent o el matrimoni entre menors.

«Com ella no es decidia a fer-me res, en veure-la tan eixancada, vaig pensar que voldria fer l'amor. I ella s'ho va deixar fer, va començar a bellugar-se com una boja i sospirava i gemecava. De sobte, Maria, que tenia els ulls oberts i ho observava tot, va deturar-se en sec i, mentre xisclava unes paraules inintel·ligibles, m'apartava d'ella i feia acció d'alçar-se. Tot el meu sexe i les seues cuixes, vora l'entreuix, eren plens de sang. A la vora de l'orgasme, vaig sentir un colp sec en el pit, com si anàs a rebentar tot jo. Maria es mirava i remirava i les seues mans havien envermellit de sang.

»Es va posar a plorar encanada, tot mirant-se les mans i l'entreuix alhora. A mi l'esglai no em passava i jo la mirava esbalaït, mentre la sang li regalimava a petits fils cuixa avall» (Pàg. 95.)

4. Els paràgrafs anteriors descriuen la primera relació sexual de Maria i Sergi. Segons s'aprecia de la lectura, ambdós no tenen la informació suficient per a comprendre determinats aspectes de la pèrdua de la virginitat. Aquesta ignorància respecte a qüestions elementals com l'esquinçament de l'himen, marcat en algunes dones per la sang, desemboca en les llàgrimes i el pànic de Maria.

En els nostres dies podem accedir fàcilment a més informació de la que els dos joves posseeixen. Es pot preguntar als joves si creuen que aquesta informació és suficient i comprensible per a l'edat a què va destinada. Després d'aquesta reflexió es proposa realitzar de manera anònima una llista amb totes les preguntes que desitjarien veure respostes respecte a les primeres manifestacions sexuals, considerant temes com la masturbació, la pèrdua de virginitat, expectatives... Aquestes seran arreplegades i contestades pel docent, ajudat pel grup classe.

5. Se suggereix fer per grups un mapa conceptual de cadascun dels mètodes anticonceptius coneguts per a presentar-lo posteriorment a l'aula. S'hi inclouran ítems com ara *definició, tipus, efectivitat, formes d'ús...* Aquests mapes poden condensar-se en fitxes informatives.

6. Un dels episodis més dramàtics és l'intent de violació patit per Maria a mans del seu propi pare. Es proposaran grups de treball entorn de la violència de gènere i concretament respecte a la violació amb l'objectiu de confeccionar una carpeta de materials. Per a fer-ho, el professor proposarà un pla de treball en què recomanarà bibliografia i un model de fitxa per al buidatge de la informació obtinguda. A més, s'efectuarà el seguiment al llarg d'una setmana de totes les notícies aparegudes en mitjans audiovisuals, ràdio, periòdics, televisió, cine (no cal que siga una pel·lícula acabada d'estrenar, sinó consultada o vista a instàncies de les indicacions del professor o dels pares).

Finalitzada la setmana, s'analitzaran les mostres arreplegades d'acord amb paràmetres establits pel docent, com ara: definició del concepte, mostres, opinions dels mitjans arreplegats respecte del tema, etc. L'activitat finalitza amb la redacció i l'exposició de les conclusions.

QÜESTIONARI

1. Explica la relació del títol amb l'argument del llibre. Et pareix adequat? Quin títol hauries triat tu? Per què?
2. Des del teu punt de vista, quins són els protagonistes de la història? I els secundaris? Per què? Descriu-los breument.
3. Amb quin personatge t'has sentit més identificat? I amb quin personatge t'has sentit menys identificat? Indica'n les característiques i explica el motiu de la teua identificació.
4. Com està narrada la història? Per què creus que l'autor ha optat per aquest tipus de narrador? Què pot aportar al llibre?
5. Què et pareix la postura dels pares de Sergi? I els de Maria? Explica breument les seues actituds i valora de manera raonada les seues actuacions.
6. Coneixes algun amic o amiga en la situació de Maria i Sergi? Quin consell li donaries?
7. En quina època se situa la història? Creus que podria ocórrer una història semblant en els nostres dies? Per què?
8. Què t'ha paregut el final de la història? L'hauries acabada d'una altra forma? Proposa la teua pròpia resolució del conflicte.
9. T'ha agradat el llibre? Per què? Imagina que has de donar-li la teua opinió a un amic que dubte entre llegir-se'l o no; explica-li raonadament què és el que més t'ha cridat l'atenció i el que més t'ha desagradat. Finalment, has de decidir entre recomanar-li'l o no, argumentant les raons d'aquesta decisió.

Propostes didàctiques referides al llibre
Mor una vida, es trenca un amor
(ISBN: 978-84-7660-075-7)

© Edicions Bromera, SL
Apartat de correus 147 - 46600 Alzira
www.bromera.com

© Xavier Mínguez, 1990

PER MITJÀ DE LA HISTÒRIA D'AMOR DE MARIA I SERGI, AQUESTA NOVEL·LA ESDEVÉ UN PASSEIG SENTIMENTAL PER UNA ÈPOCA RECENT I AUTORITÀRIA, I PER UN PAÍS, EL NOSTRE, RURAL I APASSIONAT. ENS RETORNA ALS RECORDS D'INFÀNCIA, L'ENAMORAMENT PRIMER, ELS CONDICIONANTS I LES REPRESIONS SOCIALS, LA PRESÈNCIA SENSITIVA DEL PAISATGE, EL DESIG DE FUGIR A UN PAÍS LLUNYÀ, I LA MORT. LA LECTURA DE *MOR UNA VIDA, ES TRENCA UN AMOR* ENS FA COMPRENDRE, DES DE LA PROXIMITAT I LA SENZIL·LESA, COM SERIA DE DIFERENT I LIMITADA LA NOSTRA CIVILITZACIÓ SI OBLIDÀREM LES HISTÒRIES DE TRISTANY I ISOLDA, TIRANT I CARMESINA, ROMEO I JULIETA...

JOAN PLA (ARTANA, 1942) HA PUBLICAT MÉS DE TRENTA OBRES. EN DESTAQUEN *L'ESTRANYA MORT DE BERTA*, *LA SECTA DEL GRAAL* O *L'ILLA DEL FARAÓ*. EL SEU ÈXIT MÉS ROTUND ÉS *MOR UNA VIDA, ES TRENCA UN AMOR*, PUBLICADA PER PRIMERA VEGADA L'ANY 1981, QUE HA ESDEVI·NGUT UNA DE LES NOVEL·LES MÉS LLEGIDES I TRADUÏDES DE LA NOSTRA LITERATURA, AMB UNA DIFUSIÓ SUPERIOR ALS 100.000 EXEMPLARS.

978-84-7660-075-7

9 788476 600757

ELS NOSTRES AUTORS, 12

www.bromera.com
edicions
bromera

